

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.04.2001, sp. zn. 3 Cmo 46/2000, ECLI:CZ:VSPH:2001:3.CMO.46.2000.1

Číslo: 7/2003

Právní věta: Pro posouzení, zda vytýkané jednání je neoprávněným zásahem do dobré pověsti právnické osoby (§ 19b odst. 3 obč. zák.) nebo nekalosoutěžním jednáním podle § 44 odst. 1 obch. zák., je rozhodné, zda k tomuto jednání došlo mezi soutěžiteli v rámci hospodářské soutěže.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 23.04.2001

Spisová značka: 3 Cmo 46/2000

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Hospodářská soutěž

Předpisy: § 19b předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobou se domáhal žalobce vydání rozsudku, jímž by bylo žalovaným uloženo zdržet se šíření tvrzení o likvidaci žalobce a uložena povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobci částku 5 milionů Kč s 16% úrokem z prodlení od 15. 4. 1997 do zaplacení. K odůvodnění uplatněných nároků žalobce uvedl, že je obchodníkem s cennými papíry a za dobu své existence zaujal na kapitálovém trhu ČR významné postavení. Na přelomu let 1995 a 1996 zjistil rozšíření nepravdivé informace o své údajné likvidaci a že tato informace se nachází v údajích o něm, jak jsou obsaženy v tzv. registru ekonomických subjektů (dále jen „RES“), respektive v jeho aktualizaci, jak je podle údajů prvního žalovaného šířena na nosičích dat druhým žalovaným. Žalobce oba žalované vyzval ke zdržení se dalšího šíření nepravdivé informace, upozornil je na škody, které mu z jejich jednání vznikají, a požadoval vedle náhrady škody i omluvu. Žalovaní sice uznali – jak žalobce uvedl – svoje protiprávní jednání, omluvili se, odmítli však požadovanou škodu uhradit. Jejich jednání žalobce hodnotí jako jednání nekalé soutěže, kdy oba žalovaní vystupovali jako soutěžitelé podle § 41 obch. zák., když informace poskytovali na komerčním principu. V řízení požadovaná částka je pak škodou na jeho obchodním jméně a dobré pověsti, jak ji žalobce sumou 5 milionů Kč oceňuje. Následně pak (výslovně pak v podání z 30. 4. 1999) upřesnil, že uplatňuje peněžitý nárok jako nárok na poskytnutí zadostiučinění v penězích k nahrazení jemu vzniklé újmy z nekalosoutěžního jednání obou žalovaných.

Žalovaní ve svém vyjádření k žalobě navrhli shodně zamítnutí žaloby. První žalovaný zdůraznil, že jím vedený RES (jenž je druhým žalovaným zachycován a šířen na CD-ROM) má pouze – na rozdíl od

obchodního rejstříku – evidenční význam. Je pravdou, že dne 25. 9. 1995 došlo u obchodního jména žalobce k chybnému zápisu znějícímu „v likvidaci od 1. 2. 1995“. Do databáze rozšiřované na CD-ROM se chybný údaj dostal koncem roku 1995 a byl uveden ve druhé aktualizaci roku 1996. Na základě dopisu žalobce z 15. 1. 1997 byl zápis v registru okamžitě uveden do správného stavu a učiněna opatření, aby nebyl již šířen. Dne 13. 2. 1997 byl rozeslán prvním žalovaným upozorňující dopis o mylném údaji všem jeho odběratelům komplexní databáze a dne 4. 3. 1997 druhým žalovaným všem jeho odběratelům spolu s omluvou za poskytnutí nepravdivé informace. Seznam odběratelů, kteří si zakoupili data RES v rozhodné době, byl poskytnut i žalobci. Všem požadavkům žalobce až na finanční odškodnění bylo vyhověno, dopisem ze dne 7. 2. 1997 se mu první žalovaný omluvil a informoval jej o opatřeních k nápravě. Požadavek na finanční odškodnění však považuje první žalovaný za zcela nedůvodný a spekulativní. Druhý žalovaný pak pouze doplnil, že k chybě v údajích došlo u prvního žalovaného, přesto i on se žalobci za ni omluvil. Podle jeho názoru nelze v daném případě jeho jednání kvalifikovat jako jednání nekalé soutěže.

K r a j s k ý o b c h o d n í s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 6. 5. 1999 žalobu v plném rozsahu zamítl, o nákladech řízení pak rozhodl tak, že zavázal žalobce zaplatit žalovanému na jejich náhradu 2300 Kč a druhému žalovanému náhradu nákladů nepřiznal. Poté, co popsal důvody žaloby a stanovisko žalovaných, uvedl svá zjištění, učiněná z provedených důkazů. Je nesporné mezi účastníky, že do databáze RES, kterou vytváří první žalovaný a s níž obchoduje druhý žalovaný, se ve druhé polovině roku 1995 dostal údaj o likvidaci, který neodpovídal skutečnosti. Je nesporné, že nosiče s údaji RES včetně chybného údaje o žalobci byly v prodeji a že žalobce dopisem ze dne 15. 1. 1997 oba žalované na nesprávnost údaje upozornil. Nebyla sporná ani následná jednání žalovaných, směřující k nápravě vzniklé nesprávnosti v údajích jak vůči odběratelům RES, tak i vůči žalobci včetně výsledku jednání účastníků z března 1997, při němž však požadavek na finanční satisfakci byl prvním žalovaným odmítnut. Soud uzavřel, že nelze v daném případě jednání žalovaných hodnotit jako jednání nekalosoutěžní, neboť žalovaní nejednali v soutěžním vztahu k žalobci. I s přihlédnutím k § 41 obch. zák. je zřejmé, že obecně je pojem hospodářské soutěže širší než pouhé soupeření subjektů, které na trhu nabízejí shodné nebo podobné výrobky nebo služby. I soutěžitelé, kteří na trhu nabízejí výrobky či služby navzájem nesrovnatelné, se mohou v hospodářské soutěži střetnout, a to zpravidla jednáním toho z nich, který se snaží získat na úkor jiného soutěžitele pro sebe výhodu. K ničemu takovému však ze strany žalovaných nedošlo. První žalovaný, jak dále soud uvedl, jehož působnost je vymezena zákonem o státní statistické službě, není vůbec k žalobci v soutěžním vztahu. Podle uvedeného zákona a za podmínek v něm stanovených je oprávněn poskytovat jiným subjektům údaje, které shromažďuje pro účely statistické služby. Je skutečností, že k chybě došlo právě u něho, avšak tato okolnost, ani to, že se údaj dostal až k zákazníkům, samo o sobě nekalou soutěží není. Druhý žalovaný, jehož předmět podnikání se kryje s předmětem podnikání žalobce pouze v činnosti nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, se zaměřuje převážně na služby zcela jiného druhu než žalobce. Druhý žalovaný pouze nesprávný údaj v databázi převzal a v souladu se svou podnikatelskou činností dále nabízel. Ani ze strany tohoto žalovaného nešlo o jednání v hospodářské soutěži. Oba žalovaní vynaložili po upozornění žalobce veškeré úsilí, které bylo možné po nich požadovat, aby důsledky chyby v údajích byly co nejmenší. Z těchto důvodů soud proto žalobu zamítl, o nákladech řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř. a uložil žalobci nahradit úkony právní služby a režijní náhrady v částce 2300 Kč, druhému žalovanému náklady nevznikly a proto mu – jak uvedl – jejich náhradu nepřiznal.

Rozsudek napadl v plném rozsahu žalobce. Nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že zde nejde ohledně účastníků sporu o soutěžitele. Oba žalovaní na komerčním principu poskytovali široké veřejnosti informace o podnikatelských subjektech a za toto požadovali úplatu. To platí i o prvním žalovaném, jenž vzhledem ke svému postavení může zcela zásadně ovlivnit hospodářskou soutěž a postavení subjektu, jehož se jím poskytovaná informace zásadnější povahy týká. Výklad soutěžního vztahu, učiněný soudem prvního stupně, je ostatně úzký, neboť nepodchycuje případ, kdy jeden ze

soutěžitelů se snaží získat nikoli výhodu pro sebe, ale pro osobu třetí. Žalobce v řízení prokázal nepravdivost žalovanými šířené informace, jež – vzhledem k citlivé oblasti kapitálového trhu, v níž podniká – mohla vyvolat hromadný odliv klientů. V závěru svého odvolání pak žalobce navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně, event. změnil tak, že nárokům žalobce vyhověl. Pro případ potvrzení rozsudku požádal o připuštění dovolání proti rozsudku odvolacího soudu.

V r c h n í s o u d v Praze postupoval v odvolacím řízení podle o. s. ř. ve znění platném do 31. 12. 2000 v souladu s čl. 1 a 15 hlavy I části dvanácté (přechodná a závěrečná ustanovení) zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. Přezkoumal odvoláním napadený rozsudek soudu prvního stupně podle § 212 a násl. o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné. Proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně, jak byl i v odůvodnění jeho rozhodnutí popsán (pro stručnost zde odvolací soud na zjištění soudu prvního stupně odkazuje), vychází z důkazů, jež účastníci navrhli v průběhu řízení. Je třeba zdůraznit, že provedení dalších důkazů ke svým tvrzením účastníci v odvolacím řízení nenavrhovali (§ 120 odst. 1 a 3 o. s. ř.) a odvolací soud z uvedených zjištění proto rovněž vycházel. Již nyní lze uvést, že se ztotožnil se skutkovými a právními závěry soudu prvního stupně s jejich doplněním, jak dále uvedeno.

Předmětem řízení je v první řadě uplatněný nárok na uložení povinnosti zdržet se šíření informace o likvidaci žalobce. Bez ohledu na dále uvedené, předpokladem k vyhovění žalobě na zdržení se vytýkaného jednání je nebezpečí, že k závadnému jednání dojde či může dojít, a to i vzhledem k postoji takto jednajícího účastníka v řízení. V daném případě je nesporné, že chybný údaj o žalobci byl po jeho upozornění z RES odstraněn a že žalovaní na chybu všechny odběratele databáze RES v rozhodném období upozornili. Nebezpečí opakování pochybení prvního žalovaného prokázáno v řízení nebylo a ostatně ani nebylo žalobcem tvrzeno. Postoj tohoto žalovaného k upozornění žalobce i jeho zájem (to platí i pro druhého žalovaného) na bezvadnosti jím poskytovaných údajů RES rovněž nemůže být důvodem, pro který by bylo na místě uložit žalovaným povinnost zdržet se uvedeného jednání. Již z tohoto důvodu nebylo možno zdržovacímu nároku žalobce vyhovět.

Žalobce dále žádal zaplacení 5 milionů Kč jako zadostiučinění podle § 53 obch. zák. Předpokladem uplatnění a přiznání nároku na zadostiučinění soudem je vznik nemateriální újmy. Žalobce však takovou újmu tvrdil zcela v obecné rovině a uvažoval o ní jako o možnosti, důkazy k prokázání vzniku a rozsahu nemateriální újmy nenavrhl. Pokud žalobce takovou nemajetkovou újmu odvozoval od možného snížení počtu klientů, pak toto samo o sobě může být pouze podkladem k propočtu možné škody (ušlého zisku), tedy újmy materiální. Bez ohledu na závěr, že ze strany žalovaných k jednání nekalé soutěže ani nedošlo, již sama okolnost neprokázání nemateriální újmy znemožňovala, aby žalobě o poskytnutí zadostiučinění mohlo být vyhověno.

Vedle uvedeného má však odvolací soud – ve shodě se soudem prvního stupně – za to, že nároky z titulu ochrany proti jednání nekalé soutěže – tedy jako nároky podle § 53 obch. zák. – žalobci ani nenáleží. Uvedení a šíření nepravdivé informace o určitém subjektu může být hodnoceno při splnění zákonných podmínek jako zásah do práv, chráněných různými okruhy právní úpravy jak podle obchodního, tak i občanského zákoníku. Žalobce tvrdil, že uvedení a šíření nepravdivé informace je projevem jednání nekalé soutěže (podle § 44 odst. 1, § 50 obch. zák.) a tomu i přizpůsobil obsah své žaloby. Předpokladem k vyhovění této žalobě však je mj. prokázání splnění podmínky, že k vytýkanému jednání došlo v rámci hospodářské soutěže.

Ze skutkových zjištění, jež jsou ostatně nesporná, je prokázáno, že nepravdivá informace vznikla chybným zápisem do údajů o žalobci v RES u prvního žalovaného. Nebyl prokázán jakýkoli zájem prvního žalovaného ve vztahu k žalobci a tomuto závěru odpovídá i veškeré jednání tohoto žalovaného po upozornění na chybu v údajích. To platí i o druhém žalovaném, jenž údaj pro šíření na nosičích dat převzal a sám i šířil. Byť v rozhodném období se předmět činnosti druhého žalovaného a žalobce v činnosti koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej překrýval, je to nerozhodné, neboť z tohoto předmětu činnosti střet na trhu ani tvrzen nebyl a je zcela jednoznačné, že na rozdíl od žalobce, který se cítil být jednáním žalovaných ohrožen ve své pozici na kapitálovém trhu a právě na tomto trhu se především realizuje, není druhý žalovaný účastníkem tohoto trhu. Nelze nijak dovodit, že by snad mezi účastníky vznikl jakýkoli vztah hospodářské soutěže v určité, okruhem subjektů omezené a pro jejich činnost specifické, části trhu, a že by jednání bylo vedeno soutěžním úmyslem – tedy, že by zde byl ať zjevný či skrytý cíl jednání žalovaných v soutěži mezi nimi zvýhodnit některého ze žalovaných (nebo i dosáhnout výhody pro třetí osobu) či naopak poškodit žalobce v jejich postavení jako účastníků takové konkrétní části trhu. Byť i odvolací soud zastává nikoli úzký výklad pojmu soutěžitel či účastník hospodářské soutěže, nelze tento výklad natolik rozšiřovat, že by tím byl popírán význam dalších právních úprav, zejména § 19b obč. zák., úpravy obecné odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Hospodářská soutěž, jak ji chápe žalobce, se rovná podnikatelskému prostředí se všemi subjekty podnikání bez rozdílu, a to je výklad zcela mylný. Právní teorie pro vymezení podmínek jednání nekalé soutěže používá i pojmy „soutěžní situace“ a „soutěžní orientace jednání“ (tak Hajn. P.: Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži, MU Brno 2000, str. 121). I s pomocí těchto hledisek nelze jinak než uzavřít, že o soutěžní situaci objektivně mezi účastníky nešlo a že v jednání žalovaných jakýkoli moment hospodářské soutěže chybí.

Odvolací soud na základě uvedeného dospěl k závěru, že v daném případě uvedení a šíření nepravdivého údaje o likvidaci žalobce nelze považovat za jednání učiněné soutěžitelem (jak je nutným předpokladem pro jednání dle § 50 obch. zák.) a jednání učiněné v hospodářské soutěži (§ 44 odst. 1 obch. zák.). Schází tak jedna ze základních podmínek pro hodnocení jednání žalovaných jako jednání nekalé soutěže a nelze proto žalobě o nárocích podle § 53 obch. zák. vyhovět. Pokud tedy soud prvního stupně žalobu zamítl, shledal odvolací soud toto rozhodnutí jako věcně správné a rozsudek ve výroku o věci samé proto ze všech shora uvedených důvodů podle § 219 o. s. ř. potvrdil. Jen na doplnění odvolací soud považuje za vhodné v této věci rovněž odkázat (i když v zákonné úpravě došlo k určitému posunu) na odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 11. 1935, Rv I 2069/35, Sbírka Vážný č. 14742, k výkladu zákonného požadavku „za účelem soutěže“. Tehdy Nejvyšší soud učinil závěr, že pokud má být použito zákona o nekalé soutěži, pak „plyne již z účelu tohoto zákona, že musí jíti o soutěž, o soutěžní jednání a že takové soutěžní jednání, jímž chce se zasáhnouti do soutěže a porušiti její uznávané zásady nekalým jednáním, musí býti vodítkem žalovaného, musí mu býti účelem; porušiti uznávaný pořádek v soutěži předpokládá vůli přesunouti prospěch nebo újmu jednoho soutěžitele na újmu nebo prospěch jiného“.

Návrhu na připuštění dovolání proti tomuto rozsudku odvolací soud nevyhověl, když neshledal pro to podmínky předpokládané v ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.